



Naturvernforbundet  
Troms

Vannregion Troms og Finnmark v/

Vannregionkoordinator Matthias Zielke

[matthias.zielke@tffk.no](mailto:matthias.zielke@tffk.no)

Tromsø, 14.02.2024

Dette brevet sendes på vegne av Norges Jeger- og Fiskerforbund Troms, Måselv Jeger- og Fiskerforening, Naturvernforbundet Troms, Birdlife avd. Troms, Midt-Troms Naturlag, Norske Lakseelver og SUM Samarbeidsutvalget for Måselvassdraget.

## Bekymringsmelding, innspill kunnskapsgrunnlag og behov for tiltaksvurdering.

Mortnelva, Måselv kommune: Vannforekomst: 196-15-R

Forum for natur og friluftsliv (FNF) Troms er et samarbeidsnettverk for natur- og friluftslivsorganisasjonene i regionen. Vårt mål er å ivareta natur- og friluftslivsinteressene i gamle Troms fylke ved å styrke og fremme organisasjonenes arbeid, være en møteplass for samarbeid og en arena for kompetansebygging for natur- og friluftslivsorganisasjonene med sitt virke i regionen. I forbindelse med denne uttalelsen har vi også hatt gleden av å samarbeide med organisasjoner og utvalg som ikke er tilsluttet FNF Troms: SUM Samarbeidsutvalget for Måselvassdraget og Norske Lakseelver.

### Innhold

<b>Bekymringsmelding økologisk tilstand i Mortnelva, Måselv kommune.</b> .....	2
<b>Oppsummering</b> .....	2
Utfordringer i Mortnelva- tidligere en god gyteelv for sjøørret .....	2
Mulig utdatert informasjon om økologisk tilstand og grad av påvirkning i Vann-Nett .....	2
Beskrivelse av situasjonen for vassdraget – lokal kunnskap/erfaring .....	3
Mulige årsaker til at bestandene går ned i Mortnelva .....	3
<b>Behovsvurdering tiltak for bedre vannkvalitet i Mortnelva</b> .....	4
Status sjøørret .....	5
<b>Vedlegg:</b> .....	6



Samarbeidsnettverk mellom natur- og friluftslivsorganisasjoner  
troms@fnf-nett.no | Holtvegen 66, 9269 Tromsø | 951 75 403  
organisasjonsnummer 996 197 786 | [www.fnf-nett.no/troms](http://www.fnf-nett.no/troms)

# Bekymringsmelding økologisk tilstand i Mortenelva, Måselv kommune.

## Oppsummering

Vi sender denne bekymringsmeldingen grunnet **bestandsnedgangen for sjøørret<sup>1</sup>, gjengrodde gytegroper og den generelle vannkvaliteten i Mortenelva**. Videre er vi bekymret for at forurensning og gytenedgang vil **påvirke Måselvassdraget negativt i perioder med flom**. Vi mener det er behov for et **oppdatert og styrket kunnskapsgrunnlag for vannforekomsten**, og vi mener at dette som minimum bør baseres på **vannprøver, bunndyrundersøkelser og ungfiskundersøkelser med tetthetsberegninger**. FNF Troms mener det må gjøres en **ny vurdering av kilder som kan påvirke vannkvaliteten, og i hvilken grad de påvirker vannforekomstens økologiske og kjemiske tilstand**. Her vil det være naturlig å se nærmere på avrenning fra jordbruk, spredte avløp og eventuelle andre forurensningskilder, f.eks. avrenning fra slambehandlingsanlegget.

## Utfordringer i Mortenelva- tidligere en god gyteelv for sjøørret

Mortenelva har tidligere vært **en god gyteelv for sjøørret<sup>2</sup>**. I tillegg er dette en av Måselva sine sideelver og bekymringen gjelder også at nedgang i Mortenelva grunnet dårlige gyteforhold og spredning av forurensning vil påvirke bestandene i Måselva.<sup>3</sup> Pr. i dag observerer man

- **Gjengrodde gytegroper** og det som fremstår som **uklart vann**.
- Ved tellinger er det **svært få om noen individer å observere** (bestandsnedgang).
- I tillegg er **andefuglene forsvunnet fra området** utfra observasjoner fra lokalt kjente langs vassdraget.

## Mulig utdatert informasjon om økologisk tilstand og grad av påvirkning i Vann-Nett

I Vann-Nett er Mortenelva beskrevet med **god økologisk tilstand, god kjemisk tiltand og med ingen registrerte risikoer**. Videre er påvirkningene beskrevet som diffus avrenning fra beite og eng, samt forurensning fra spredt bebyggelse- påvirkningen antas å være liten. **Disse vurderingene er gjort i**

---

<sup>1</sup> Det er på det rene at tilbakegangen av sjøørreten har vært ganske stor etter 2016 på generelt grunnlag. Årsakene til dette kan være mange: eksempelvis overfiske, matforhold i sjø, eller annet som f.eks. forurensning. Derfor er vi opptatt av at elver som Mortenelva opprettholdes så godt som mulig som mulig gyteelv og at nødvendige tiltak gjøres for å bedre forholdene slik vi mener er behov for nå.

<sup>2</sup> Se omtale av Mortenelva blant annet på side 9: *Det er usikkert om ørretungene stammer fra anadrom eller resident (ferskvannsstasjonær) ørret, men vi finner det sannsynlig at deler av sjøørretbestanden i Måselva gyter i Mortenelva.*» [NINA Brage: Fiskebiologiske undersøkelser i Måselvassdraget 2006-2007](#)

<sup>3</sup> **6.3.1 Måselva** «Måselva er resipient for den største delen av avløpsvannet etter rensing av avløpsvann enten direkte eller via **små bekker/elver som siver ut i Måselva**. I tillegg vil overvann renne rett ut i elva ved stor pågang under snøsmelting eller ved stor nedbør. Tilstandsvurderinger som er gjennomført og registrert på Vann-nett viser at Måselva forventes å nå miljømålene som er fastsatt, **men det er også påpekt at det er mangelfull informasjon om temaet.**» - **samt se note 1.**

<https://img0.custompublish.com/getfile.php/4309534.2190.wzkipqwbizans/Kommunedelplan+avl%C3%B8p+2018-2030+vedtatt.pdf?return=malselv.custompublish.com>

2013 og vi mener det er grunnlag for å gjøre nye vurderinger i forhold til dagens tilstand i vannforekomsten.<sup>4</sup> Se også note nummer 2 for utdrag fra kommunedelplan for avløp i kommunen.

### Beskrivelse av situasjonen for vassdraget – lokal kunnskap/erfaring

Leder i [Nedre Måselv Elveeierlag](#), Trond Lunde har informert om at Mortenelva **historisk har vært en viktig gyteelv med mye fisk og det har vært foretatt flere drivtelling**. De siste årene har dette tallet vært skremmende lavt- knapt observert noen få harr. Telling er foretatt over strekninger på 6-7 km. For to år siden i forbindelse med tiltak mot pukkellaks, ble det gjort drivtelling fra utløp av Mortenelva og helt til fjellet.

### Mulige årsaker til at bestandene går ned i Mortenelva

- For 7-8 år siden gikk det et ras som forandret elveløpet i nedre del, gjør det trolig vanskelig for fisken å komme frem. Dette er forhold som kan ha medvirket til at **mer forurensning kanaliseres ut i vassdraget og fører til opphoping av organisk materiale i vassdraget** etc.
- Det er grunn til å tro at forurensning/avrenning har en påvirkning **på grunn av gjengroingen av gyteplasser**. Se foto lengre ned- indikasjon på at påvirkningen fra forurensning er større enn beskrevet i Vann-Nett.
- Det er mulig at **flomsoner og strømforhold** (der Mortenelva og Måselva møtes) påvirker hvor mye forurensning etc. som blir fraktet rundt i vassdraget og viser også at det er grunn til å **se nærmere på påvirkning av forurensning fra Mortenelva ut i Måselvassdraget** ved flom (se vedlagt presentasjon til hydrolog Tuan Bul). Foto Mortenelva:

---

<sup>4</sup> <https://vann-nett.no/portal/#/waterbody/196-15-R>



## Behovsvurdering tiltak for bedre vannkvalitet i Mortenelva

- **Kunnskapsgrunnlaget for økologisk tilstand og grad av påvirkning i Vann-Nett fremstår utdatert sett i lys av beskrivelser og foto fra elva.** Vi foreslår en vurdering av behovet for vannprøver, bunndyrundersøkelser og ungfiskundersøkelser med tetthetsberegninger. Vurdere ulike kilder som kan påvirke elva kjemiske og økologiske tilstand. Det er mulig at kommunen har tatt egne prøver som kan belyse tilstanden i Mortenelva med tanke på forurensning fra landbruk og bebyggelse. Vurdering av kantsone vil også være til hjelp.
- Det må gjøres en **helhetlig utredning** for å sikre riktige tiltak i vassdraget – herunder for eksempel utbedring ras-skader, rydde opp i gytegroper og undersøke hvor eventuell forurensning kommer fra og om den forverres grunnet økologien i vassdraget-jmf. forrige kulepunkt.
- Det bør gjøres en vurdering av hvordan **forurensning i Mortenelva påvirker Måselvassdraget i flomperioder- dette mener vi er av betydning da sideelvene til de store**

**vassdragene ikke kan oversees i vannforvaltningen i et økosystembasert perspektiv** (se vedlagt presentasjon av Tuan).

Nærmere om Måselvassdraget:

- a) Måselvassdraget er et nasjonalt laksevassdrag<sup>5</sup>.
  - b) Malangen er en nasjonal laksefjord (Innenfor Tennskjær-Andsnes), og vi er ikke så sterkt plaget av lakselusproblematikk. Forskerne anslår et tap av smolt på 3 %.
  - c) MEN vi er sterkt påvirket av genetisk innblanding av oppdrettslaks- negativ påvirkning fra sideelver for eksempel betyr derfor noe for bestandene.
- Det er ønskelig å gjøre **en befaring av Mortenelva** sammen med vannregionen og representanter for organisasjonene med lokal kunnskap om elva. FNF Troms kan bistå ved en slik befaring etter nærmere avtale. **Vi vurderer en slik befaring i starten av september-Friluftslivets Uke og ønsker å undersøke muligheten for en felles befaring med kommune/vannregionrepresentasjon.** Vi vil også vise til gode erfaringer fra *Sjøørretriket*- et prosjekt i Oslo for restaurering av sjøørretbekker. Se vedlagt presentasjon.
  - Vi er kjent med at det sommeren 2024 skal være **kartleggingsarbeid i Mortenelva i regi av student.** Dette er en mulighet for mer data og mulig ressurs for et bedre kunnskapsgrunnlag.

## Status sjøørret

Vi har et stort ansvar for å sikre gode habitater for sjøørreten gitt at 40 prosent av alle vassdrag har en sjøørretbestand i dårlig eller svært dårlig tilstand. Selv om den negative trenden er noe mindre i Nord-Norge enn ellers i landet betyr ikke det at vi har et mindre ansvar for gyteelver og anadrome vassdrag. Gjennom vannforvaltningen kan vi sikre at også små vassdrag kan ha funksjon som gyteelv og det er ofte enkle tiltak som skal til for bedre situasjonen i mindre vassdrag som er negativt påvirket fra ulike kilder.<sup>6</sup> Det er også vel kjent at sjøørreten ikke bare lider under habitat som er påvirket av forurensning, vandringshindre og vannkraft, men at havbruk også bidrar til at samlet belastning medfører risiko for fortsatt nedadgående trend for sjøørretbestandene våre:

---

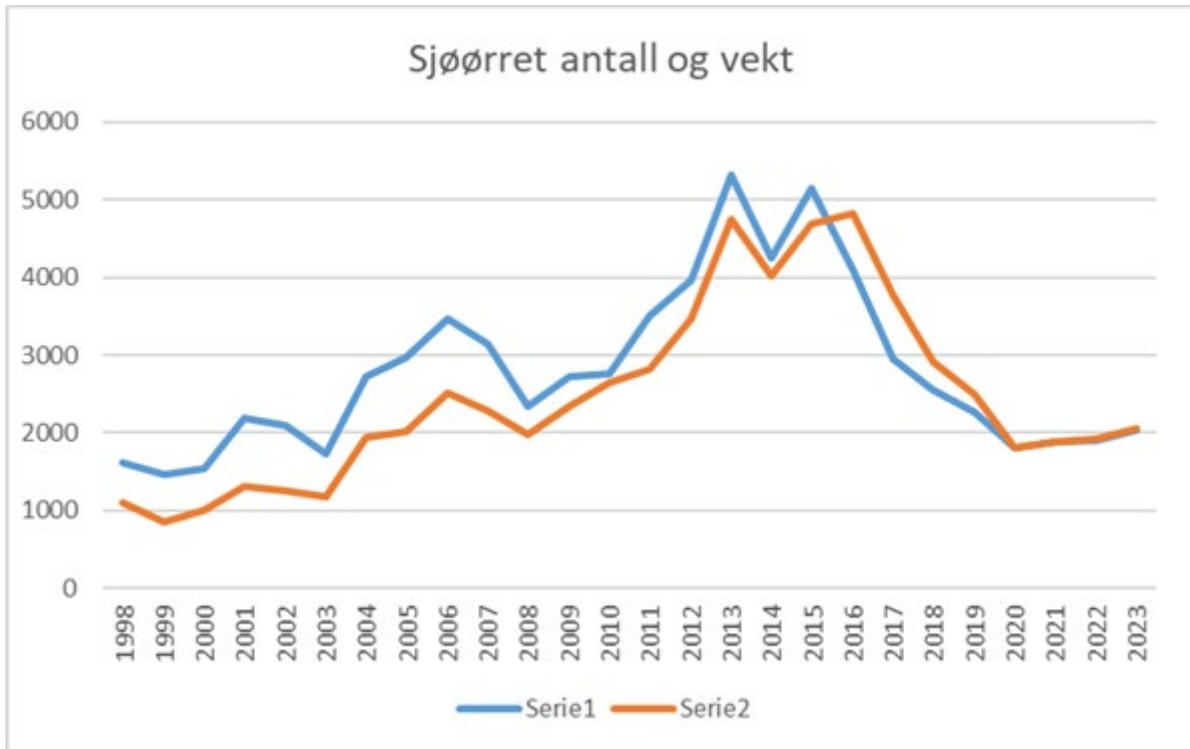
*Effekten av lakselus forventes å være litt annerledes for sjøørret sammenlignet med laks. På den ene siden oppholder sjøørret seg i en lengre periode i kystnære områder, og derfor har en lengre eksponeringstid til luseinfeksjon. På den andre siden, kan sjøørret og sjørøye til en viss grad motvirke effekten av lakselus ved å vandre tilbake til elven i perioder for å gjenvinne saltbalansen og avluse seg. Selv om en slik adferd kan redusere sannsynligheten for å dø som følge av infeksjonen, medfører den samtidig økt sannsynlighet for sekundærinfeksjoner og dårligere tilgang på mat og dermed redusert vekst, overlevelse og reproduksjon.*

---

<sup>5</sup> I tidsrommet 2013 – 2015 lå Måselvassdraget høyt på fangststatistikken i Norge over fangster tatt i sportsfiske – det fisket som blir meldt inn til SSB. Opp mot 10 % av fangstene ble tatt hos i vassdraget, og registrert en økning av tilreisende som også fisket i sjøen etter sjøørret – et fiske som er lite tidsbegrenset.

<sup>6</sup> <https://www.vitenskapsradet.no/Nyheter/Nyhetsartikkel/ArticleId/5207/Unik-kartlegging-av-sj-248-248-rreten-i-Norge>

Påvirkningen av lakselus på bestandsnivå for sjøørret og sjørøye må derfor anses som en samlet reduksjon i produktivitet, inkludert effekten på vekst, reproduksjon og overlevelse. <https://www.hi.no/hi/nettrapporter/rapport-fra-havforskningen-2024-4>



Vi mener derfor at det er viktig å prioritere gyteelvene i vannforvaltningen og forsøke å gjøre tiltak som kan bedre tilstanden og ikke minst ha så korrekt informasjon som mulig i Vann-Nett.

## Vedlegg:

Vedlegg tilgjengelig på vår nettside: <https://fnf-nett.no/troms/bekymringsmelding-og-innspill-til-vannforvaltningen-mortenelva-malselv-kommune/>

- 1) Presentasjon av mulig påvirkning fra Mortenelva til Målselva laget av **hydrolog Minh Tuan Bul**.

Kontaktinformasjon:

**Tlf.:** 939 48 175

**E-post:** buiminhtuan2003@yahoo.com

**Bosted:** Tromsø, Norge

- 2) Foto fra Mortenelva og dataplott fra ca plassering av observert brunt vann etc.

- 3) Rapport med tellinger fra Måselva/Mortnelva og kommentarer til nyttige sider i denne. NINA RAPPORT 418; Fiskebiologiske undersøkelser i Måselvassdraget 2006-2007 (Martin-A. Svenning og Øyvind Kanstad-Hanssen)
- 4) Tellinger i Måselvassdraget
- 5) Presentasjon ***Sjøørretriket***
- 6) Slamtillatelse med anbefaling om å overvåkning av Mortnelva
- 7) Faktaark Vann-Nett.

Vennlig hilsen

**Forum for natur og friluftsliv Troms**

---

Christine Myrseth  
Koordinator  
FNF Troms